

TAKVİMDEN BİR YAPRAK

Uzunay

(17)

YIKMAK ZEVKI

Ş U bizim memlekette ne garip hâdiselere şahit oluyoruz. Meselâ birden bir haber alıyoruz, Beylerbeyindeki Hasib Paşa yalısı açık arttırma ile satılıyor, hepimizi bir telâş alıyor:

— Aman! Nasıl olur yahu? Bu yalı Boğaziçi'nin tektaş pirlantalarından biri, hukuken vereseğe ait olsa da belde itibarıyla memleket mahdır, orasını yıkıp yerine dokuz katlı bir Apt. çıkacak, alıcı milyonlar da verse karşısında İstanbul'un mânevî ruhunu görmeli.

Deriz, ben bir iki yazı yazarım, diğer gazeteler resimler koyarlar, ah-u vah ederiz, ondan sonra unuttur gideriz.

Bir gün, bir de bakarız ki, Hasib Paşa yalısının yerinde muazzam bir bârhâne dikilmiş. Bu perişan ve perişanlılığı ile güzel, bahçenin yerine, çimli pelûzlar, seyyar koltuklu salıncaklar kurulmuş, mini etekli cânanlar kasıklarına kadar butlarını göstererek şezlonklara uzanmışlar.

Nerede oyalı hotozlu Dadı Kalfalar, Bacılar, sırma maşlahlı hanım efendiler, taflanlı, şimşirli yollarda üç tekerlekli velosipetini koşturan torunlar, hortumla bahçeyi sulayan kır bıyıklı bahçıvan başı Bayram ağa?

Bunlar o dokuz katlı Apt. heyûlâsı altında çoktan ezilmiş gitmişlerdir.

Bir tarihte Suadiyede Apt. yaptıran sınıf ve mektep arkadaşım Galatasaray Müdürü Behçet'e:

— Sayfiye olan yere apartman yaptırılır mı? Üç dört tane kanarya kafesi gibi villâ yaptırısın olmaz mı? Dedim, güldü:

— Hiç değişmemişsin, dedi, iş hususunda hep aynisin, ben bir apartman yaptırmakla, bir dam altına ve bir temel üstüne beş ev yaptırıyorum. Villâya boşuna para niye sarfedeyim.

Cevap vermedim, çünkü kendi görüşüne göre o haklı, benim görüşüme göre de ben haklı idim.

İstanbul'un hususiyetini kim sallıyor? Herkes beş sarfettiği yerden onbeş istifade bekliyor.

İstanbul sokakları, çeşmeleri, şadırvanları, türbeleri, medreseleri, sarayları, konakları, köşklere, hattâ cumbasının altındaki, çarpık payemda direkli, küçücük, aşı boyalı harap evleriyle dahi bir müze idi.

Bunları yıka yıka bitiremedik.

Fındıklı Camii tamir edilirken, giriş kapısının önünde gayet san'atlı, işlemeli bir şadırvan vardı, bu şadırvanı yıktılar, kaldırdılar, ustalara sordum:

— Bu şadırvan ne olacak?

— Yeniden kurulacak, efendim, şimdiki halde en ufak parçasına varıncaya kadar bir yana koyduk, muhafaza ediyoruz.

Caminin tamiri bitti, şadırvan da uçtu, hâlâ ne olduğu belli değildir, hediye mi edildi? Satıldı mı? Kimse bilmiyor.

Eski Eserleri Koruma Yüksek Kurulu adlı bir kurum vardır ki eski eserleri, temenni edildiği kadar koruyamıyor. Meselâ Mimar Sinan'ın, serî halindeki âbideleri Kurul'un gözü önünde yıkılıp yok oldu, Kurul'un tüyleri bile kıpırdamadı şöyle ki:

Tophane - Dolmabahçe yolu açılırken, Mimar Sinan'ın tam yarım düzüne eseri kör kazmaya kurban gitmiştir.

Kurum'un oturduğu binanın arkasındaki Güzel San'atlar Akademisi aslında, Kıbrıs Beylerbeyi Arap Ahmet Paşa'nın sarayı idi. Paşa, Saraylı Perizâd adlı refikasına, sarayının bahçesinden bir yer vermiş, kadın buraya Mimar Sinan'a bir cami ve bir zaviye yaptırmış. Paşa, kendisi de bu binanın soluna iki kath pirlanta gibi kubbeli bir mektep ve muhteşem bir türbe yaptırmış. Bunların hepsini Büyük Sinan yapmıştır. Türbeleri, tekkeleri, medreseleri, eski mektepleri kapıyan kanun yürürlüğe girince, Güzel San'atlar Akademisi, türbenin içindeki, hem Perizâd Hatunun, hem de Arap Ahmet Paşa'nın, deliksiz inci gibi güzel olan mezar taşlarını kırdırması, burasını mektebin ambarı haline getirmiş, mektebi de çini fabrikası yapmışlar.

Kör kazma, camiye, türbeyi, mektebi yok ederken, bir merci çıkıp da: «Yahu ne yapıyorsunuz?» dememiş. İşin tuhafı, bu yıkılan binaların yerinden yol da geçmiyor. İşin garabetine bakın, son zamanlarda Güzel San'atlar Akademisi, Sinan'ın binalarının yerine acap bir tufeyli bina yapmış.

Madem ki buraya bina yapılacaktı, Sinan'ın üç tane muhteşem eseri neden yıktırıldı?

Bunların solunda Mimar Sinan'ın, Molla Çelebi nâmına yaptığı eşsiz bir çifte hamam vardı, bu da harıl harıl yıkıldı. Hamamın karşısında büyük Türk denizcisi Süheyl Beyin, Mimar Sinan tarafından yapılmış bir camii vardı, o da yıktırıldı.

Ne hamamın, ne de bu caminin arsalarından yol geçmedi arsalar olduğu gibi duruyor,